

ВЕРХОВНА РАДА УКРАЇНИ

КОМІТЕТ З ПИТАНЬ ПРАВОВОЇ ПОЛІТИКИ ТА ПРАВОСУДДЯ

В И С Н О В О К

щодо проекту Закону про внесення змін до Кримінального кодексу України щодо удосконалення захисту діяльності державних реєстраторів (реєстр. № 5531 від 12 грудня 2016 року)

Комітет з питань правової політики та правосуддя розглянув на своєму засіданні 03 жовтня 2017 року (протокол № 63) на відповідність Конституції України проект Закону про внесення змін до Кримінального кодексу України щодо удосконалення захисту діяльності державних реєстраторів (реєстр. № 5531 від 12 грудня 2016 року), поданий народним депутатом України Бубликом Ю.В. (далі – Законопроект).

Згідно з пояснювальною запискою Законопроект розроблено з метою забезпечення державних гарантій діяльності державних реєстраторів, захисту прав осіб, які вчиняють реєстраційні дії, осіб, що звертаються за отриманням відповідних адміністративних послуг, а також запровадження кримінальної відповідальності за протиправне втручання у діяльність державних реєстраторів.

Законопроектом пропонується внести зміни до Кримінального кодексу України, доповнивши Розділ XV «Злочини проти авторитету органів державної влади, органів місцевого самоврядування, об'єднань громадян та злочини проти журналістів» статтями які встановлюють відповідальність за втручання в діяльність державного реєстратора.

Законопроектом передбачається запровадження кримінальної відповідальності за вчинення таких суспільно небезпечних діянь:

- втручання у будь-якій формі у здійснення повноважень державним реєстратором, вплив у будь-якій формі на державного реєстратора з метою перешкодити виконанню обов'язків, покладених на нього законом, або добитися прийняття незаконного рішення, або вчинення у будь-якій формі перешкод до здійснення законної діяльності державного реєстратора;

- ті самі дії, поєднані із застосуванням насильства, знищенням або пошкодженням майна, погрозою застосування насильства або знищення чи пошкодження майна;

- ті самі діяння, вчинені повторно або за попередньою змовою групою осіб, чи організованою групою, або службовою особою з використанням свого службового становища;

- вищезазначені діяння, що мали наслідком внесення державним реєстратором до Державного реєстру записів, прийняття рішень чи здійснення реєстраційних дій, що не відповідають вимогам закону, або унеможливили здійснення державним реєстратором законних реєстраційних дій, або якщо ці діяння заподіяли істотну шкоду чи спричинили тяжкі наслідки.

Крім того, Законопроектом передбачено уточнення щодо того, які саме особи відносяться до державних реєстраторів, у зв'язку з чим запропоновано доповнити відповідну статтю Кримінального кодексу України приміткою такого змісту: «Державний реєстратор – це посадова особа, яка діє від імені держави, представляє її інтереси та наділяється владними повноваженнями з метою засвідчення факту появи, зміни чи припинення суб'єкта права шляхом внесення відповідних записів до Єдиного державного реєстру та здійснення державного обліку і контролю за законністю вищевказаних дій».

Вирішуючи питання про відповідність Законопроекту положенням Конституції України, Комітет виходить з такого.

У Конституції України визначається, що Україна є незалежною, демократичною, правовою державою (стаття 1), органи законодавчої, виконавчої та судової влади здійснюють свої повноваження у встановлених цією Конституцією межах і відповідно до законів України (частина друга статті 6), закони та інші нормативно-правові акти приймаються на основі Конституції України і повинні відповідати їй (частина друга статті 8), органи державної влади зобов'язані діяти лише на підставі, в межах повноважень та у спосіб, що передбачені Конституцією та законами України (частина друга статті 19).

Діяльність державних реєстраторів чітко врегульована законодавством України, зокрема Законом України «Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень» та Законом України «Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань». Визначено, що державні реєстратори за порушення законодавства у сфері державної реєстрації прав несуть дисциплінарну, цивільно-правову, адміністративну або кримінальну відповідальність у порядку, встановленому законом.

Відповідно до частини другої статті 11 Закону України «Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень» втручання, крім випадків, передбачених цим Законом, будь-яких органів влади, їх посадових осіб, юридичних осіб, громадян та їх об'єднань у діяльність державного реєстратора під час проведення реєстраційних дій забороняється і тягне за собою відповідальність згідно із законом.

Водночас, частиною п'ятою статті 6 Закону України «Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань» встановлено, що втручання будь-яких органів, їх посадових осіб, громадян, юридичних осіб та громадських формувань, що не мають статусу юридичної особи, у діяльність державного реєстратора під час проведення реєстраційних дій, крім випадків, передбачених цим Законом, забороняється і тягне за собою відповідальність згідно із законом.

При цьому законодавством не конкретизовано відповідальності осіб, що здійснюють протиправне втручання в діяльність державного реєстратора.

Кримінальний кодекс України має своїм завданням правове забезпечення охорони прав і свобод людини і громадянина, власності, громадського порядку та громадської безпеки, довілля, конституційного устрою України від злочинних посягань, забезпечення миру і безпеки людства, а також запобігання злочинам; для здійснення цього завдання Кримінальний кодекс України визначає, які суспільно небезпечні діяння є злочинами та які покарання застосовуються до осіб, що їх вчинили (стаття 1 Кримінального кодексу України).

У Рішенні від 12 квітня 2012 року № 9-рп/2012 Конституційний Суд України зазначив, що відповідно до частини першої статті 64 Основного Закону України конституційні права і свободи людини і громадянина не можуть бути обмежені, крім випадків, передбачених Конституцією України. Конституційні права і свободи є фундаментальною основою існування та розвитку Українського народу, а тому держава зобов'язана створювати ефективні організаційно-правові механізми для їх реалізації. Відсутність таких механізмів нівелює сутність конституційних прав і свобод, оскільки призводить до того, що вони стають декларативними, а це є неприпустимим у правовій державі (підпункт 2.1 пункту 2 мотивувальної частини).

У Рішенні від 12 лютого 2002 року № 3-рп/2002 Конституційний Суд України зазначив, що Конституція України як головне джерело національної правової системи є також базою поточного законодавства. Вона надає можливість урегулювання певних суспільних відносин на рівні законів, які конкретизують закріплені в Основному Законі положення (абзац перший підпункту 3.1 пункту 3 мотивувальної частини).

Виключно законами України визначаються, зокрема, засади цивільно-правової відповідальності, діяння, які є злочинами, адміністративними або дисциплінарними правопорушеннями, та відповідальність за них (пункт 22 частини першої статті 92 Конституції України).

У Рішенні від 30 травня 2001 року № 7-рп/2001 Конституційний Суд України зазначив, що виключно законами України мають врегульовуватись засади цивільно-правової відповідальності (загальні підстави, умови, форми відповідальності тощо), підстави кримінальної, адміністративної та дисциплінарної відповідальності - діяння, які є злочинами, адміністративними або дисциплінарними правопорушеннями (основні ознаки правопорушень, що утворюють їх склад), та відповідальність за них. У такий

спосіб Конституція України заборонила врегулювати зазначені питання підзаконними нормативно-правовими актами та встановила, що лише Верховна Рада України у відповідному законі має право визначати, яке правопорушення визнається, зокрема, адміністративним правопорушенням чи злочином, та міру відповідальності за нього (абзац сьомий пункту 2 мотивувальної частини).

Єдиним органом законодавчої влади в Україні є парламент – Верховна Рада України, до повноважень якої належить прийняття законів (стаття 75, пункт 3 частини першої статті 85 Конституції України).

Враховуючи викладене, Комітет дійшов висновку, що проект Закону про внесення змін до Кримінального кодексу України щодо удосконалення захисту діяльності державних реєстраторів (реєстр. № 5531 від 12 грудня 2016 року), поданий народним депутатом України Бубликом Ю.В., не суперечить положенням Конституції України.

Голова Комітету

A handwritten signature in blue ink, consisting of several fluid, overlapping strokes that form a stylized representation of the name R.P. Knyazevich.

Р.П. КНЯЗЕВИЧ